

דרקולה: חייה ומותה של אגדה

ואלאכיה במאה ה-15 חשוב להבין את תקופתו של ולאד ה-III, - דרקולה "צפשו" ואת הכוחות הפוליטיים והחברתיים שפעלו אז. באופן כללי ניתן לומר, שסיפורו של דרקולה הוא סיפור המאבק על הריבונות בואלאכיה, מחוז בבלקנים, ששייך היום לרומניה.

ואלאכיה נקרעה בין שני המעצמות הגדולות של התקופה: האימפריה הרומית הקדושה והאימפריה העות'מנית. האימפריה הרומית הקדושה השתרעה על פני מרכז אירופה בימי הביניים ובעת החדשה, והיתה לכוח הנוצרי המרכזי, שנלחם בטורקיה העות'מנית הכובשת. היא היתה למוסד ייחודי בהיסטוריה העולמית, וקיבצה בתוכה לאומים שונים וקבוצות אתניות רבות תחת דגל הנצרות. שליטי האימפריה הזדקקו לברכת האפיפיור על מנת לעלות לשלטון, ולמרות זאת האימפריה מעולם לא שלטה על כל איטליה ואף לא על רומא עצמה.

האימפריה העות'מנית האמינה בכיבושים מתמידים ובהרחבת האימפריה בלי סוף. היא הצליחה לא רע בכלל, והיתה לאיום על כל עולם הנצרות. הטורקים לא הבינו כלל כיצד אפשר לחיות בשלום עם שכניהם. על-פי אמונותיהם, שלום ייתכן אך ורק בתוך גבולות האימפריה שלהם, אותה יש להרחיב בשמו של אללה, בעוד ששאר העולם מהווה בית לברברים כופרים, ומצוותם היא לכבוש אותם.

ואלאכיה נמצאה באמצע בין שני האויבים במקום אסטרטגי חשוב, שמקשר עם מולדביה וטרנסילבניה, ומשם הדרך להונגריה קצרה. הונגריה היתה למלכות חזקה ודומיננטית בעצמה, וקיבלה עליה את עיקר הלוחמה בטורקים. טורקיה והונגריה ניסו לתמרן תמיד בואלאכיה, ולהשליט נתינים, שיהיו נאמנים להם. להיות בן-חסות של האחד, פירושו להיות אויב של השני, על כן שליטי ואלאכיה, למעשה, היו חייבים למצוא איכשהו את דרך הזהב בין שתי המעצמות: הסכמים על הנייר היו דבר אחד, אך בפרקטיקה השליטים התמודדו עם מציאות קשה ומאתגרת, שהביאה להפרות שונות של הסכמים ולבגידות מוצדקות יותר ומוצדקות פחות.

אך אין לחשוב, שצרותיה של הנצרות היתה רק האימפריה העות'מנית, ושבתוכה שררו שלום והסכמה. יריבות היתה בין הכנסיות הקתוליות לאורתודוקסיות, והשלום ביניהן, שוב, היה רק על הנייר. בנוסף לכך מאבקים פוליטיים והבדלי דעות שונים הובילו גם ליריבות מרירה בין שתי המלכויות היותר חזקות של האיזור, הונגריה ופולין. הדבר היווה מכשול רציני לכוחות הנוצריים, שכן שתייהן שאפו להלחם ואף נלחמו בטורקיה, אך לא היו ביניהן הסכמה, שיתוף פעולה ושלום. המתח הזה עיכב ופגע במערכה האנטי-עות'מנית, וגרם להונגריה ולפולין להלחם בשתי חזיתות. אפילו בתוך ואלאכיה עצמה המצב היה רחוק מלהיות שקט. השלטון היה מעורער ולא יציב לא רק מסיבות חיצוניות. הבויארים* של ואלאכיה היו רשאים לבחור את שליטם מתוך אחת ממשפחות האצולה ברוב קולות. הדבר הוביל להפיכתם של הבויארים לקבוצת לחץ בוגדנית בעלת השפעה חזקה, ולהפיכות עקובות מדם בלתי פוסקות. על כן שליט ואלאכיה נקרא בדרך-כלל "וויבוד (voivode)", כלומר נסיך** או אציל מדרגה אחרת, שתפס את מקומו בכוח הזרוע (בניגוד להעברת השלטון בירושה), או בפשטות" שר צבא / מנהיג צבאי" בתרגום יותר מילולי.

היחסים בין משפחות האצולה השונות בתוך ואלאכיה ומחוצה לה באותה תקופה הם מסקרנים ומעוררי תימהון. הם תמיד חיפשו את טובתן, כרתו בריתות ובגדו אחת בשניה לפי האינטרסים הפרטים שלהם בלבד. אם זאת בגידות קודמות (הרבה פעמים גם מזיקות מאוד ופוגעות) לא מנעו מהן לחזור ולשתף פעולה בעתיד, ולשרת זו את זו נאמנה. ההסבר היחידי להתנהגות כזו הוא, שכנראה התנהגות כזו היתה מקובלת בתקופה, בדומה למנהגי מאפיונרים של היום.

החינוך שניתן לבני השליטים היה צבאי בעיקר. דרקולה למד מגיל צעיר מאוד את הבסיס בשיטות המלחמה השונות, תחילה בסגנון אירופאי. ידע לטינית, הונגרית וגרמנית. סגנון ההתכתבות הרשמית שלו בלטינית מושלם.

נושא חשוב נוסף בהבנת הסיפור של ולאד דרקולה הוא האכזריות של השליטים, שהיום נראית בלתי אנושית. זו היתה תקופה קשה, אכזרית ובלתי מתפשרת, תקופה של מלחמות מתמידות בפנים ובחוץ, והמצאת "הצלב האדום" היתה רחוקה מהם מאוד. מגוון רחב ועשיר של עינויים עמדו לשירותיו של שליט במאה ה-15, והשימוש בהם היה נורמטיבי לחלוטין, ולא עורר היסוס

או פליאה אצל איש. כריתת איברים, כריתת אפים ואוזניים, ניקור עיניים, חנק, הטלת מום באיברי מין, פשיטת עור, פשיטת קרקפות, הרתחה, חשיפה לחיות בר, חשיפה לאיתני הטבע, וכמובן, השיפוד. השיטה המועדפת על דרקולה, בזכותה אף נכנס להיסטוריה בתור ולאד "המשפד".

השיפוד הוא שיטת עינוי והוצאה להורג נוראה וקטלנית, שבה הנענש משופד על מוט ארוך, אשר נתקע באדמה. בנוסף למטרותיו הברורות שימש כנשק פסיכולוגי יעיל: "למען יראו וייראו". השיפוד מתחיל את דרכו מארצות מזרח התיכון הקדום: מצרים, אשור ופרס. הרומאים, כנראה עקב "מוסריותם התרבותית הגבוהה", לא השתמשו בשיפוד בצורה נרחבת, והעדיפו את "אחיו" – הצלב. בימי הביניים השיפוד היה פופולרי מאוד ברוב העולם הנודע, מרוסיה ועד טורקיה. ולאד דרקולה הפך למפורסם ואגדי בזכותו, ואחריו ובהשראתו גם איוון האיום.

■ לשפד ניתן בדרכים שונות ומגוונות, וכך נעשה בהתאם למין הקרבן, גילו, מעמדו וכו'. במוט דק וחד השתמשו דרך החזה, הבטן, הגב, הצד, בצורות גיאומטריות שונות בכדי להביא למוות מהיר (בשדה הקרב, למשל). אך השיטה המועדפת על דרקולה היתה המענה ביותר. המוט הוחדר דרך פי הטבעת, או דרך הגרון, או דרך הנרתיק, אם מדובר היה באישה, ולא היה דק וחד, אלא עבה יחסית, מעוגל בסופו ואף מרוח בשמן. זאת כדי לא לגרום למוות מידי, אלא ליסורי גיהנום מתמשכים, בזמן שהמוט לא מפלח וקורע איברים חיוניים, ובמקום זאת נתקע בהם, מזיז ודוחף אותם, בדרכו תחת כובד הגוף, המחליק אט-אט מטה. במקרה כזה המוות הבלתי נמנע והמיוחל עלול היה להגיע אחרי שעות ואף ימים. לשיא המקצוענות נחשב שיפוד בקו ישר, שבעקבותו מוט, שהוכנס בפי הטבעת, יצא לבסוף דרך הפה, ולהפך. במהלך חייו דרקולה שחט אלפים בשיטה זו.

אילן היוחסין של דרקולה דרקולה היה צאצא למשפחת אצולה נחשבת בוואלאכיה, בית באסאראביה ה-I, שהעניק לוואלאכיה עצמאות מהונגריה ב-1330. סבו של דרקולה היה מירצ'ה "הזקן", אחד השליטים החשובים בהיסטוריה של וואלאכיה. בסופו של דבר, בתקופתו של אביו של ולאד דרקולה, ביתו של באסאראביה ה-I, התפרק לשני בתים יריבים, ביתם של צאצאיו של מירצ'ה הזקן (משפחתו של דרקולה) וביתם של צאצאיו של הנסיך דן ה-II

- מירצ'ה "הזקן" (1386-1418)
- ולאד ה-II, דרקול – אביו של דרקולה
- מירצ'ה ה-II + ולאד הנזיר + ולאד ה-III-דרקולה "צפשו" + ראדו היפה למירצ'ה ולאד ה-III היו בנים לאותה אם, נסיכה מולדבית, וולאד הנזיר וראדו היפה – בנים לאישה אחרת. כל אחד מארבעת הבנים של ולאד ה-II - דרקול שלט בתורו בוואלאכיה.

ילדותו של דרקולה, שלטון אביו, 1431-1443 רוב המקורות מסכימים, שולאד נולד ב-1431, אותה שנה בה אביו הפך ל"דרקול".

ולאד ה-II, האב, הוגלה ע"י הבויארים הפרו-טורקים לעיר המבצר הסקסונית סיגישוארה (שאסבורג בגרמנית) שבטרנסילבניה, והתגורר שם עם משפחתו.

יריב מריר של אחיו למחצה השולט בואלאכיה במקומו, ולאד קונה את אהדתו ובטחונו של סיגיזמונד (זיגמונד) ה-I, הקיסר הרומי הקדוש, בעל התארים הרבים, שליט חשוב, דומיננטי ונערץ, מנהיג מרכזי במאבק בטורקים. ב-8 בפברואר, 1431, סיגיזמונד מכתיר את ולאד לאביר במסדר שלו – מסדר הדרקון) בעיר ושמה נירנברג, אגב). מטרת המסדר להיאבק בטורקים ולהפריע להם בכל. חבריו כונו "דרקוניסטים" או בפשטות "דרקונים". "דרקול (Dracul)" "בהגיה האותנטית הרומנית, הטעמה על ה (u-פירושו דרקון ברומנית) וגם "שטן", מה שהוסיף מקבריות לכל הסיפור). כך ולאד השביע את כל דורותיו למסדר (ברומנית תוספת ea בסוף שם משמעותה "בן של" או "שייכות לשושלת", לכן נודע ולאד ה-III, הבן) בשמו Draculea – בנו של הדרקון (השטן). הפיכתו של ולאד ל"דרקון" הופכת אותו למועמד הטבעי, הרשמי והמועדף לתפוס את כס ואלאכיה בעיני העולם הנוצרי בכלל והונגריה החזקה בפרט. ואכן, ב-1436 ולאד מקבל תואר זה. באותו הזמן הסולטן הטורקי מוראד (מורט) ה-II הביס את הסרבים, את הבולגרים ואת היוונים. מחוז ואלאכיה היה לאחד המכשולים האחרונים בדרך להונגריה. נואש לשמור הן על שלום עמו והן על כסאו, ולאד ה-II בוגד במסדר הדרקון בסירוב להילחם וחותר על מספר הסכמים עם הטורקים. יתר על כן, הוא ובניו, מירצ'ה וולאד, אף מצטרפים לטורקים בפשיטות על טרנסילבניה ב-1438. דרקול מנסה לפעול כמעין "סוכן כפול": מציל עיירות מהשמדה מוחלטת, כשהוא יכול, והטרנסילבנים בכל מקרה מעדיפים, שאחד משלהם ישלוט עליהם על פני הטורקים הזרים. כך או כך ובאופן טבעי הקיסרות הרומית הקדושה נרגזת ומקוממת והיא מורידה את ולאד ממקומו ב-1442. אך הוא חוזר לשלטון שנה אחרי, כעת בעזרת קשריו הטורקיים. הטורקים, אמנם, לא סומכים על ולאד במהירותם של ההונגרים. הם מפעילים עליו לחץ כבד ואיומי פלישה. אצל מוראד מתעורר חשש רציני באמינותו של דרקול. הוא מזמן אותו בערמה ל"מפגש", וכשולאד מגיע, הסולטן שובה אותו ואת ילדיו הקטנים, ולאד וראדו, בנו הקטן מאישה אחרת, בזמן שמירצ'ה (ה-II) ממלא את מקום אביו בואלאכיה. דרקול נאלץ להשבע אימונים לטורקיה מחדש, וכערובה משאיר את ילדיו בשבי. הם נלקחים לעיר אגריגוז שבאסיה הקטנה. ולאד דרקולה מבלה שם 5 שנים, עד 1448, ראדו הרבה יותר.

כך ולאד ה-II מצא את עצמו בתסבוכת לא קטנה. הוא נשאר לבד בלי שום ידידים או תומכים ממשניים, מושל על אדמה נחשקת ונקרעת ע"י שני צדדים אויבים, כעת גם אויבים שלו. הוא מנסה לחזור לצד ההונגרי. מטבע הדברים הוא חש סלידה גדולה מפני הזרים הכובשים (שכעת גם מחזיקים בבניו), ובליבו שואף לעזור לנוצרים. אך עליו לעשות זאת בזהירות ובסודיות – כל צעד מוטעה מעמיד את בניו בסכנת חיים. הוא מנסה לתמוך בדרכים שונות בקמפיינים נוצרים ובמצביא הבולט והדומיננטי, יאנוש הוניהדי ההונגרי מטרנסילבניה, "כוכב עולה" אחרי מותו של סיגיזמונד ב-1437, שאכן עתיד להפוך לשליט הונגריה. לבנו הבכור של ולאד, מירצ'ה, יש יד חופשית יותר בנושא, והוא לוקח חלק פעיל יותר ומוצלח בהחלט במערכות הקרב. נקודת התפנית חלה בקרב וארנה, 10 בנובמבר 1444, הידוע לשמצה. בראש הקמפיין עמדו ולאדיסלאב ה-III מלך פולין ויאנוש הוניהדי. היה זה קמפיין רחב ונועז, שהקים "צבא צלבני חדש" ובו פולנים, הונגרים, צ'כים, גרמנים, בוסנים, קרואטים, סרבים, בולגרים, רותנים, ואלאכים וטרנסילבנים. אך היו אלה שאיפות ריקות ושחצניות – מערכה דתית, יותר מאשר קרבית, שהפרה הסכם שלום בצורה יהירה. הנוצרים היו חלשים מהטורקים מכל בחינה: מספרם של הטורקים היה רב יותר, ציודם טוב יותר, הם היו יציבים ומאורגנים יותר וצבאם היה חזק

יותר. הנוצרים ספגו מפלה טוטלית והרסנית. ולאדיסלאב היה מלך צעיר, חלש, לא מנוסה, חסר ידע ויכולת. מדיניותו ושלטונו הוכתבו ונוצלו על-ידי החשמן הפולני. הוא נפל בקרב. הוניהדי ברח בעזרתם של הוואלאכים, בנסיבות שהעמידו בספק את אומץ הלב המפורסם שלו. בנפילתו של ולאדיסלאב הפך יאנוש למטרה המרכזית לבקרת הקשה על הכשלוך הגרנדיוזי, בין היתר ע"י דרקול ומירצ'ה, שראו בו אשם באופן אישי. במשפט צבאי, שנערך זמן קצר לאחר מכן, מירצ'ה היה אף בין התוקפים המרכזיים. הוניהדי לא הוצא להורג רק בזכות הצלחות עבר ומוניטין ה"אביר הלבן", כך כונה. החלה שנהא פרטית ועמוקה בין הוניהדי לדרקולות. זאת, בנוסף לפלירטטים התמידיים עם טורקיה, היתה העילה האחרונה. ולאד ומירצ'ה נרצחו בדצמבר, 1447, ע"י בויארים ואלאכיים, ככל הנראה, בהוראותיו של הוניהדי. זאת, אף על פי שמירצ'ה נלחם בגבורה לצידו בקמפיניים של 1443. אחרי כן הוניהדי המליך על ואלאכיה בן למשפחת דנשטי (צאצאיו של דן ה-II הבני-דודים היריבים של הדרקולות והיותר מהימנים מהם).

נעוריו של דרקולה, שבי טורקי, 1443-1448 ב-1443 ולאד דרקולה ואחיו למחצה ראדו מגיעים לשבי העות'מני בעיר אגריגוז. ולאד בן 12, ראדו בן 6 (אולי פחות). ולאד יבלה אצל הטורקים (5 שנים) עד היותו בן 17, את חלק הארי המשמעותי של נעוריו. זאת ללא ספק התקופה הכי משמעותית בעיצוב אישיותו האכזרית, הנקמנית, הברוטלית והלא מתפשרת. הילדים הוחזקו, אמנם במאסר בית בתנאים אנושיים בהחלט, שכן הטורקים היו מעוניינים לטפח בילדים "כלי משחק" ושליטי "בובות" עתידיים להמליך על ואלאכיה, אך בסכנה מתמדת לחייהם ובריאותם. אלה תלויים בהתנהגותו של אביהם, אשר נמצא במרחק של מאות ק"מ מהם, ומבחינתם – גורם בלתי נשלט לחלוטין. דרקולה בילה 5 שנות ילדות בפחד תמידי, כשרוח המוות מרחפת מעליו. כזו היתה "אוניברסיטת החיים" עבורו. הוא למד מהר מאוד ועל בשרו שלו את עובדות הפוליטיקה של התקופה: שפלות, חוסר מוסריות, חוסר בטחון (באף אדם ובאף מצב), אכזריות, כמובן, והכי חשוב – כוח. מי שחזק – צודק. לחיים אין כל משמעות ושום ערך מוסרי, ניתן לזלזל בהם ולקפח אותם. אחרי הכל, חייו שלו שהו תמיד על קרח דק מאוד. יתר על כן, ייתכן שאף שמע באוזניו את אביו מוותר על ילדיו, מוותר עליו. הוא לא יבטח יותר באדם, לא ישכח ולא יסלח לאף אחד ובשום מקרה, תמיד יחפש, ואף ימצא, נקמה מלאה וקטלנית. בודאי שלא יסבול התנגדויות והתמרדויות, או לצורך העניין כל פלורליזם שהוא. מילותיו יהיו החוק היחיד והבלתי מעורער. הוא יהפוך את הפחד לחברו ולבן בריתו המרכזי. דבר נוסף, שנחרט בתודעתו כבאבן, הוא שהטורקים הם ה-אויב, באופן חד משמעי ושחור-לבן. אויבים מסוכנים, מרושעים, בוגדניים, שיש להלחם בהם בכל מחיר ובכל דרך, ולהוקיעם מארצו – המטרה מקדשת את האמצעים.

הילדים קיבלו חינוך צבאי, לומדו להלחם בחרבות, לירות מחץ וקשת ולרכב על סוסים. דרקולה לא בזבז זמן וצבר גם ידע מעשי וחינוכי אחר. הוא חקר, למד והפנים כל דבר אודות אויביו. הוא למד טורקית בצורה מושלמת, למד את מנהגי החיילים, את השיטות הצבאיות, את אורך החיים היומיומי, את מנהגי האיסלם. כל הידע הרב הזה הביא לו יתרון עצום נגד אויביו, ובזכותו ניצח מערכות רבות. בטורקיה למד גם את אחד אבני היסוד המשמעותיות ביותר בקורותיו – שיטת השיפוד. צחוק הגורל האכזרי מתבטא כאן, בכך שהטורקים, ככל הנראה, הראו את שיטת ההוצאה להורג המזעזעת לילדים של דרקול במטרה להפחיד ולהעניש אותם. לא היה להם מושג באיזה "בומרנג" הדבר יחזור אליהם, ואיזו "תיבת פנדורה" פתחו. אכן, הטורקים הם אלה, שלראשונה קראו לדרקולה "קאזיקלי ביי" – הנסיך המשפד. אחריהם שאר אויביו, ובהדרגה הרומנים עצמם – "צפשי" ואיתם כל העולם.

ולאד הסב המון צרות, בהן פיזיות, לסוהריו לאורך כל הדרך, שאף החלו לחוש מאוימים מפני "הפרא הצעיר". אלה דיווחו על תחמנות, רמאות ורשעות. לעומתו אחיו למחצה, ראדו, היה חלש אופי, פחדן וכנוע (לצורך הצדק יש להזכיר, שהיה צעיר מולאד לפחות פי שניים). הוא נשאר בטורקיה אחרי 1448 מרצונו החופשי והתאסלם. היחסים בין ראדו, ההולך בתלם, לסוהריו היו שונים בתכלית, וכתוצאה מכך התדרדרו גם היחסים בינו לבין ולאד. מוקדם מאוד, כנראה, בנו של הסולטן מוראד ה-II-מחמד (מהמט), שם אליו לב. ראדו עתיד היה להיקרא "ראדו היפה", ולכך בבירור היתה סיבה מוצדקת. הוא יהפוך לכבש חובב טורקים, לבובה חסרת רצון בידיהם, לנציב הרשמי על כס ואלאכיה מבחינתם, וכנראה, גם לאחד ה"נערים ארוכי השער" של מחמד. אחרי השבי הטורקי נפרדו דרכיהם של ולאד וראדו לנצח, האחים הפכו לאויבים מושבעים, ולאד שנא את ראדו ואת מחמד שנאה טהורה, והפך לפטליסט ומקסימליסט פסימי, המשוכנע בצדקת הכוח, האיומים וההפחדות, ובהיותן הכוחות היחידים בפוליטיקה.

השלבים הראשונים: הבריחה מולדביה, שלטונו הראשון, הבריחה לטרנסילבניה,

1448-1456 ב-1448 הטורקים מחליטים וחושבים שביכולתם להשתמש בולאד למטרותיהם. ללא ספק תחת התרשמות ממזגו של ולאד ובעקבות התנגדותם לדנשטי רצו לראותו על כס ואלאכיה בתור נתינם. המאמץ הזה הצליח לתקופה של חודשיים. ולאד בן ה-17 היה עדיין נער מפוחד. הוא פחד מן הטורקים, ששלטו עליו, ולא התכוון לחזור אליהם בשום אופן. פחד גם מהבויארים הוואלאכים הבוגדניים, רוצחי אביו ואחיו. כנראה, כבר אז פתח את קבר אחיו, מירציה, וראה שעיוורו אותו, ושגופו מעוות, שלא כדרך טבע, כלומר קברוהו בעודו בחיים, והוא נחנק למוות. ולאד זרק את הכל ובורח לנסיכות מולדביה, שם מוצא מקלט אצל דודו, נסיך מולדביה בוגדאן ה-II שטפאן, בנו של בוגדאן, לדעתו, העריץ את ולאד, המבוגר ממנו לפחות בשנתיים, אך מנוסה ממנו אין ספור יותר – בגילו הוא שהה בשבי הטורקי, שרד אותו, ברח ולא נשבר, אלא חושל, נשאר ונהיה עוד יותר עז מצח וחזק אופי. שטפאן עתיד היה להפוך לאחד המנהיגים הבולטים, החשובים והאהובים בהיסטוריה של מולדובה ורומניה, וגם לשליט יותר הומני מולאד. הוא בלי ספק נמשך לצד האפל של דרקולה. בינם התפתחה חברות אמיתית, חברות נעורים אידיאליסטית ואבירית, שעתידה לעבור מספר מבחנים רציניים וקשים. יחד הם אף כורתים ברית, שמי שיגיע לשלטון במחוזו ראשון, יעזור לשני. יחדיו השניים ממשיכים את לימודיהם הפוליטיים והדתיים בפיקוח מיטב נזירי מולדביה, משפרים את כישורי הלחימה והאסטרטגיה שלהם, בונים תכניות לעתיד. האידיליה נגמרת באוקטובר, 1451. בוגדאן נרצח באכזריות ע"י יריביו, מהלך אשר הכניס את מולדביה למלחמת אזרחים. שטפאן נמלט ברגע האחרון, כשחיו בידיו. לבני הדודים נשאר מפלט אחרון – טרנסילבניה ויאנוש הוויאדי. עבור ולאד זה היה סיכון ענקי של הכל או לא כלום, הוויאדי היה אויב של משפחתו ואחראי על הרג אביו ואחיו. מטבעו המקסימליסטי ומחוסר ברירה ולאד לוקח סיכון זה, ומחליט לזרוק את עצמו לחסדיו של הוויאדי.

למרבה האירוניה, ההיסטוריה חוזרת על עצמה, לשם שינוי לטובתו של דרקולה. תחת לחץ הטורקים הנסיך דנשטי מאבד ממדיניותו האנטי-עות'מנית, והונגריה שוב זקוקה לכלי נאמן יותר בואלאכיה. בנוסף הוויאדי התרשם מהידע של דרקולה בעולם הטורקי ומשנאתו העזה והטהורה כלפי הסולטן החדש מחמד. כך, מאינטרסים אישיים בלבד ולא מאיזשהו אימון הדדי יוצא דופן, דרקולה והוויאדי הופכים לבני ברית. ולאד הופך לנתין נאמן ובהמשך אף ליועץ אישי, והוויאדי למורה, למאמן ולמנטור האחרון של ולאד בענייני ניהול ממלכה, ניהול מערכה קרבית ואסטרטגיה אנטי-טורקית. בעניינים אלו דרקולה בלי ספק למד מהטוב ביותר. שלושתם בילו יחד עד 1456, חמש שנים. ולאד התגורר בזמן הזה בעיר הסקסונית סיביו שבטרנסילבניה, שבעתיד, תהפוך לאחת ה"בירות" של אויביו הפוליטיים.

במאי, 1453, קונסטנטינופול נפלה לידי העות'מנים ובראשם – הסולטן מחמד ה-II אשר מעתה יקרא "מחמד הכובש", ואף "קיסר", בן 21 בנצחוננו. עבור העולם הנוצרי ידיעה זו היוותה פצצה של ממש. בירת האימפריה שלהם בת אלף השנים, סמלם לאחדות ויציבות נפלה בידי האויב הטורקי. הוניאדי פותח במערכות הסלמה ותקיפה, בהם ולאד לוקח חלק פעיל. באביב, 1456, הוניאדי סוף-סוף נותן לדרקולה "אור ירוק" להשתלט על ואלאכיה, בזמן שהוא עצמו תוקף את סרביה הכבושה. גם כאן צחוק הגורל עומד לצידו של דרקולה: בזכות האישור הזה ולאד לא רק כבש את מולדתו, ייתכן שגם ניצל ממוות. הוניאדי אמנם ניצח במערכה, אך מת ממגפת הדבר זמן קצר לאחר מכן. שנה אחרי זה ולאד מקיים את הברית עם בן דודו, ומעניק לו 6,000 חיילים ואלאכים, אשר מהווים את עיקר כוחו של שטפאן, כשהוא בתורו כובש את ארצו, ומסיים בזאת את מלחמת האזרחים בה.

כך ולאד ה-III דרקולה בן ה-25 לחייו נכנס לתקופת שלטונו הארוכה והמשמעותית ביותר בת 6 השנים, כשהוא שליט חזק, יציב, בעל אג'נדה ברורה, נחוש בדעתו לשחרר את ארצו מהאיום החיצוני, ולעשות סדר בתוכה בכל האמצעים האפשריים.

שלטונו המרכזי של דרקולה, 1456-1462, מדיניות פנים כאן אנו מגיעים לחלק הכי שנוי במחלוקת בקורותיו של ולאד. החלק שבו יש לקבוע אם היה פסיכופת סאדיסטי ומטורף או שליט אופייני לתקופתו.

אפשר לומר בלי ספק, שמטרתו המרכזית של ולאד דרקולה בעלייתו לשלטון היתה מלחמה בטורקים ושחרור ארצו. מטרה פטריוטית ונעלה זו בתוספת שנאה עזה וטהורה כלפי העות'מנים, המבוססת על ניסיון אישי, הניעה את מסלולו כשליט לאורך כל חייו.

מסלול זה הצריך מאמצים רבים בפעילות מיידית ומהירה לנוכח המצב בנסיכות. מצבה של ואלאכיה היה גרוע מכל הבחינות: כלכלית, מדינית וצבאית. שיפור מדינה בכל אחד מהתחומים האלה היא משימה קשה מאוד, ועל ולאד היה להצליח בשלושתם ובמהירות. תוך כדי זאת יש גם לקנות את לב העם, ומתוך כך – לא להעלות את המסים יתר על המידה.

בחוכמה רבה דרקולה מסכים לחתום על "הסכם שלום" עם טורקיה כל עוד ארצו חסרת שקט מבפנים – הדרך היחידה להימנע ממלחמה מיידית. ההסכם, כמובן, היה מחפיר ומביש עבור ולאד – הוא נאלץ לשלם מסים לעות'מנים, ובאופן אישי להגיע לטורקיה, בכדי להשתחוות לאדם אותו תיעב מימי ילדותו, לסולטן מחמד. עבור דרקולה, שנודע לימים כמצביא הכי לא מתפשר באיזור (בהם הוניאדי ושטפאן) קור הרוח המדהים הזה היה, בוודאי, קשה ביותר. ללא ספק, כבר אז, גיבש את תכניותיו ומטרתיו, וקבע בשביל עצמו, שכל זה הינו דבר זמני בלבד. הוא לא בזבז זמן, והחל לטפל בארצו ולחפש בני ברית.

ראשית דרקולה חיסל את יריבו דנשטי, ולאחר מכן הקים לכבודו כנסייה, לפי מנהג הימים. אז פנה לטפל בבויארים. אלו היו רגילים לשלוט בואלאכיה בנוכחותו של נציב חלש אופי, התלוי בהם, ובהחלט לא ציפו לוויבוד חזק ובעל חזון. בידיהם רוכזו סמכויות רבות בהן פוליטיות ומסחריות, הדבר לא יכל להמשך בממלכתו של דרקולה. בנוסף הם היוו גורם בוגדני ולא אמין, שנהג לתמוך ביריבים פוליטיים, לערוק לצד האויב ו"לשחק בעצמאות". יתר על כן בני האצולה רצחו את אביו ואת אחיו. תוך שנתיים-שלוש ולאד נפטר מאחד-עשר מהבויארים הגדולים* שלו מסיבות ומתירוצים שונים – כמחצית ממספרם הכולל. במקומם מינה אנשים חדשים, לרוב איכרים חופשיים או תושבים זרים. בשנה הרביעית לשלטונו נתגלתה מזימה של בויארים נגד

דרקולה, אז חיסל כמות גדולה (יחסית) של אויבים בבת-אחת. עד סוף שלטונו נשאר רק שניים מצאצאי משפחות בויארים גדולות .

לדרקולה היה צורך עז להחיות את המסחר בארצו. גורם ההפרעה העיקרי בעניין היו מתיישבים סקסונים-גרמנים. הם הוזמנו לאיזור ע"י אחד משליטי הונגריה מימים ימימה, ועם הזמן הפכו לקבוצת לחץ חזקה ודומיננטית, שריכזה בידיה כמעט את כל המסחר של ואלאכיה וטרנסילבניה,

עלוקות פריזיטיות זרות, שניזונו מכל הטוב של המחוזות. עם עלייתו לשלטון ולאד שלח מכתבים, המביעים רצון טוב, לראשי המושבות. במכתבים הבטיח לשמר את זכויותיהם הוותיקות, והביע תקווה לשיתוף פעולה פורה. אבל הצדדים הבינו את המושג "שיתוף פעולה" בדרכים שונות. הסוחרים לא ראו כל רע בתמיכה ביריבים של דרקולה ובתשלום מסים לשליט אחר. ולאד החל להגביל את חופש המסחר של הגרמנים בשביל לפגוע במונופול המסחרי שלהם, שנוצר מכיוון שהסוחרים הוואלאכים לא יכלו להתחרות עם הסקסונים במסחר הבין-ארצי. הקונפליקט גדל, וולאד נאלץ לפלוש לטרנסילבניה בשביל לחסל את מתחריו, בני חסותם של הסקסונים, לבסס את מעמדו כשליט וללמד את הסוחרים לקח. בנוסף לפשיטות, שנחשבו ל"רגילות" במקרים כאלו, דרקולה השתמש בפעם הראשונה בהוצאות להורג המוניות לצורכי הפחדה. מדובר היה בעשרות אנשים, ששופדו בבת-אחת (ולא עשרות אלפים, כפי שאהבו לטעון הסקסונים). בכל זאת האפקט היה משמעותי, וההפחדה הצליחה, לפחות לזמן-מה .

■ דרקולה לרוב יצא מנקודת הנחה, שהפחד הוא "חברו ועוזרו" הטוב ביותר. הוא האמין, שהפחד יקנה לו נאמנות ובטחון, אך לא תמיד צדק. הפחד ממנו לעיתים היה אף גדול מן הפחד מהאויב, והדבר גרם לבגידות רבות מן הממוצע לשליטי האיזור .

בהמשך חסם את הגרמנים לגמרי, כשאיפשר להם למכור את סחורתם לסוחרים הוואלאכים רק בשלושה שוקים במחוז, כשלוואלאכים "זכות הקניה הראשונה" – כלומר הוואלאכי יכול לקנות כל מוצר שהוא רוצה, גם אם הגרמני לא מתכוון למכור אותו בנקודת המסחר הספציפית. כך שיפר את מעמדה הכלכלי של ואלאכיה בצורה יפה מאוד, אבל גם השיג אויבים נקמניים, רבי השפעה ומסוכנים בהחלט, שעוד יצליחו לפגוע בו רבות. הם אלו שפרסמו בכל רחבי אירופה פמפלטים המרשיעים את דרקולה בזוועות מחרידות, שקשרו אותו ואת שמו לרשע בל יתואר לתמיד *. דרקולה ערך רפורמות בצבא ואלאכיה, בהתאם לרעיונות המובילים של התקופה, אשר גם התאימו למטרותיו היטב. הוא הקים "גרעין" בסיסי קבוע, שהיה כפוף ישירות לשליט, בניגוד לצבאות הרגילים של ימי-הביניים, שהיו מורכבים משכירי-חרב. הסידור התאים לולאד במיוחד, מאחר ולא בטח בבויארים, ולצורך העניין, בשום גורם חיצוני. עזרה לו גם הצביעות של המשטר העות'מני, שנתן "עצמאות" לנתיניו. כך ולאד הרגיש חופשי להחזיר מלחמה, לנצח ולהחזיר טיפין-טיפין אדמות כבושות לוואלאכיה, עוד טרם מערכתו הגדולה, כשנתינים טורקיים תקפוהו, לכאורה, ללא ידיעת הסולטן. ולאד תמיד דאג לשלוח מכתב למחמד, בו נאמרו דברים בסגנון: "אני, עבדך הנאמן, הרשיתי לעצמי להעניש את עבדך הסורר, שהעז לחרוג מסמכויותיו, ולתקוף מדינה ידידה לסולטן..." כך דרקולה היה בטוח גם מבחינה משפטית-עות'מנית . יחסיו עם מולדביה ועם שטפאן החלו להיכנס אט-אט למתח. מיד עם עלייתו לשלטון (בזכותו של ולאד, כזכור) שטפאן נאלץ להלחם בפולין, ואז גם לחתום איתם על הסכם שלום. לכן, באופן רשמי לפחות, מצאו עצמם ולאד ושטפאן במחנות שונים, שכן הונגריה תמכה בוואלאכיה, והיתה יריבה גדולה של פולין .

דרקולה ניהל מפעלי בניה מפותחים, הבולטים שבהם היו, מן הסתם, מבצרו וטירותיו הקרובות. הוא הוסיף מגדל צפייה מרשים, מיגדל ציינדיה, בבירתו, טרגובישטה, שעומד עד היום. בנוסף הבין את הפוטנציאל הרב של המבצר הנטוש וההרוס, פויינארי, שנמצא גבוה בהרים בגבול עם טרנסילבניה. טירה קטנטונת ולה פונקציות צבאיות בלבד בפסגת האלפים הקארפטיים, נהר

הארגיש למרגלותיו ואינספור מעברים סודיים בהרים, היתה כקן נצים עבור דרקולה – גבוה, בודד, חזק ובלתי ניתן לכיבוש לחלוטין בשל מיקומו האסטרטגי המעולה. ולאד שיפץ ושיפר את המבצר, אשר הפך לטירתו המרכזית. אמנם, בירתו היתה בטרטובישיטה, אך פויינארי, כנראה, היה מבצר האהוב והטבעי, גאוות ליבו, הוכחת גאוניותו הצבאית והארכיטקטית. המבצר נמצא באיזור מסוכן של רעידות אדמה חזקות, זאת, הסיבה שננטש. לכן ולאד משתמש במלט מיוחד ולא סטנדרטי מ"מתכוננו" שלו. מלט, שלא מתקשה לחלוטין, אלא מאפשר תזוזה מסויימת גם אחרי שנתפס. כך ולאד מפחית את החיכוך בזמן רעידות האדמה, תוך כדי שהופך את המבצר לבלתי פגיע מכוחות אנושיים. על פי הפולקלור המקומי, דרקולה שלח את פושעיו לעבודות כפיה בבניית פויינארי "עד שבגדיהם נפלו מעליהם".

■ אחרי מותו של דרקולה פויינארי שוב ננטש. בעקבות רעידות אדמה רבות ומפולת אחת ב-1888 חלק מהמבצר התרסק ונפל לנהר. בשל מיקומו הגבוה והמנותק אין אפשרות לעשות רסטורציה של ממש. אך במאה ה-20 עקב פריחת ההתעניינות בולאד דרקולה כתוצאה מזיהויו עם הערפד של סטוקר, הפך המבצר לנק' תיירות מפורסמת. על התיירים לעלות 1,426 מדרגות בכדי להגיע לטירה. קירותיו ומגדליו של דרקולה עומדים עד היום.

ב-1459 הפך עיירה קטנה ולא משמעותית, בוקורשטי – משורש "שמחה" ברומנית, כנראה על ניצחון מסויים בעות'מנים, לעיר מבצר ומסחר חשובה ומשגשגת – כיום בוקורשט בירת רומניה. ומה עם יחסו ליהודים? אין סיבה לחשוב שהיה אנטישמי יותר משהיה קסנופובי באופן כללי. ניתן גם לומר שבזמנו ובאיזורו האנטישמיות לא היתה כ"כ מקובלת, ולא היו לה ביטויים נרחבים. בן-דודו שטפאן, למשל, די חיבב אותם, ואף קידם אחד מהם לדרגה בכירה. אומרים שבראשית דרכו נעזר במלווים בריבית, וכשהגיע הזמן להחזיר את החוב, אסף את כולם בחדר אחד ושרף אותם יחדיו. סיפור זה מזכיר בניסוחו את סיפורי הפולקלור והעלילה* על דרקולה, המקצינים את מפלצתיותו וחוש ההומור המעוות שלו, כך שאין להגיד, שזוהי עובדה היסטורית חד-משמעית. מכל אופן אם אירוע זה אכן התרחש, עבור ולאד, זו היתה קודם כל שיטה נפלאה להיפטר מחובות. עדויות אחרות טוענות, שפגע קשות ביהודי בוקורשט, עד כדי כך, שלקח לקהילה הגדולה זמן רב להתאושש. עדויות אלה מעוררות אצלי תימהון רב מהסיבות הבאות: א. ולאד הקים את בוקורשט. לפניו היתה זו עיירה זניחה. על איזו קהילה גדולה, כל שכן קהילה יהודית גדולה, היה מדובר לפניו, לא כל-כך ברור לי. ב. רוב יהודי בוקורשט הגיעו לעיר רק בסוף המאה ה-15 בעקבות גירוש ספרד, 1492, בעוד שדרקולה נרצח ב-1476. העדויות יוצרות אנכרוניזם לא הגיוני מכל זווית שמסתכלים. לעומת זאת ידוע, שבצבאו היו יהודים.

על חייו הפרטיים של ולאד לא ידוע הרבה. הפולקלור מדבר על אישה ראשונה, בת בויארים ואלאכית, שהיתה "יפה, ענווה וצייתנית, על כן אהבה". ההיסטוריה לא שמרה לא את שמה, לא את מוצאה, ולא שום פרט אחר על אופיה או על מעשיה, על כן ישנם היסטוריונים, המטילים ספק בקיומה. ידוע, בכל מקרה, שלא היה בעל נאמן, ושהיו לו מספר ילדים בלתי חוקיים.

שלטונו המרכזי של דרקולה, 1462-1456, מדיניות חוץ בערך בשנה השלישית לשלטונו, ולאד החל להרגיש בטוח ויציב יותר, בכדי להתחיל לזלזל לאט-לאט בדרישותיו של הסולטן. הוא הפסיק לשלם מסים, אבל עדיין לא קרא תיגר בצורה גלויה. הוא גם המשיך להדוף מתקפות מינוריות בתוספת מכתבים חלקלקים אופייניים.

החלו להתגבש תכניות למסע צלב, והאפיפיור הקדיש לנושא סכום כסף מכובד. תכניות אלו לא יצאו לפועל. המדינות האירופאיות סרבו להשתתף ממגוון סיבות ותירוצים. חלק האשימו את

המצב הכלכלי, וחלק טענו, שהן כבר עסוקות במלחמות עם שכנותיהן. הונגריה הסכימה להשתתף, אך לא עשתה הרבה: הקרב על השלטון נגמר לא מזמן לטובתו של מתיאש, בנו של יאנוש הוניהדי, נער בן 19, חסר בטחון והחלטיות, שהסכים רק בשביל לקבל את סכום הכסף העתק, ולנצל אותו למטרותיו. מעשה זה של גניבה מהאפיפיור, עוד ימצא הד, דווקא, בחייו של דרקולה (אשר תמך בנער, ועזר לו לעלות על כס המלוכה).

הגיע השעה, ומחמד דרש מדרקולה את החזר החוב. ולאד תירץ, שאין ביכולתו לעזוב את ארצו. הטורקים הסכימו לשלוח את נציגם, בתנאי שהחוב יגדל. ולאד משך עוד קצת זמן. אז, בחורף של סוף 1461 ולאד הוזמן על-ידי הטורקים לטירת ג'ורג'יו, אשר היתה חשובה מאוד לאביו דרקול, ונמצאה כעת בשלטון הטורקים. מטרת הזימון – לשאת ולתת בנושאי "יישוב מחלוקות גבול". ולאד ביקש להיפגש בשדה פתוח ובמקום יותר נייטרלי. הטורקים הסכימו. הנינוחות, ההתפשרות והרצון הטוב של הטורקים, הטון ה"מתקתק" של מכתביהם ואישיותו של שגרירם הובילו את דרקולה למסקנה שמדובר במלכודת. השגריר המדובר היה קאטאוולינוס התחמן, אחד הדיפלומטים הכי ערמומיים של התקופה, לשעבר נזיר יווני, ועכשיו טורקי נאמן בכינוי יונוס-ביי. בלי ספק, מדובר היה במלכודת, כפי שעשו לאביו. דרקולה הבין זאת, וישנו מכתב, אותו כתב למתיאש, המוכיח זאת.

ולאד לקח עמו עדר בקר ו-50 נערים, לכאורה, בתור ההכנסה הראשונה למילוי החוב, וגם את כל צבאו – כ-3,000 איש. עם קאטאוולינוס הגיע צבא של לפחות 4,000 איש בהנהגתו של הנציב הטורקי על ניקופוליס, חאמזה-פאשה. הפגישה התקיימה כמתוכנן, ובעקבותיה הצבא הטורקי יחד עם יונוס-ביי וחאמזה-פאשה נעלם קליל. ממש כאילו בלעה אותם האדמה. רק לאחר זמן-מה התחוור לטורקים מה קרה איתם.

בעזרת החורף הכבד והכפור הבלתי רגיל, דרקולה הוביל את צבאו מסביב על נהר הדנובה הקפוא, הקיף את הצבא הטורקי ותקף. ההסגר היה יעיל ואפקטיבי – איש לא נמלט, חלקם נפלו בקרב, השאר הובלו לטרגוביטשה בשלשלאות.

דרקולה עצמו לא נעלם לשום מקום. הוא הופיע במהרה, כשהוא כובש בחזרה טירה אחר טירה. את הכיבושים הראשונים, למשל בטירת ג'ורג'יו, נעשו בעורמה, כשולאד התחזה בצורה מושלמת למפקד טורקי, כפי שלמד לעשות בשבי בנעוריו. כך עבר על דרום ואלאכיה כמו סופת אש, בהשמידו כל יישוב ומבצר, ובהורגו את כל הטורקים, והמתאסלמים. על הנוצרים חס, והעבירם לואלאכיה. מהירותו הקדימה לרוב את מהירות הידיעות על בואו, שכן בהרבה מקרים גם לא היה מי שיודיע, כי דרקולה דאג להרוג את כולם. כאן נשמרו נתונים מדויקים על הרוגיו. דרקולה שלח מכתב למתיאש, המזעזע בדייקנותו: "6,414 בג'ורג'יו, 384 בנוביגראד, 630 בטורטוקאי..." וכך הלאה, שורה אחרי שורה. הסכום: "23,809 הרוגים, לא כולל אותם, לא פחות מ-884 במספר, אשר נשרפו בבתיים בעודם חיים, ואת ראשיהם לא ניתן היה למצוא למען חישוב מדויק". מתיאש עיגל מספר זה ל-25,000, ושלח לאפיפיור בתור דיווח על הצלחות, שהושגו "תחת פיקוחו", ככיסוי הכסף שנעלם. מספר זה עוגל בהמשך ל-30,000 ויוחס לדרקולה בכל מעלליו התעמולתיים והפולקלוריסטיים.

בצורה זו דרקולה "ניקה" לחלוטין את דרום ואלאכיה מההתיישבות העות'מנית. מהאיזורים השכנים החלה בריחה המונית, וגלי בהלה הגיעו אף לקונסטנטינופול (כעת איסטנבול) ולסביבותיה. בימינו שיטות כאלה, כמובן, לא יעלו על הדעת, אך במאה ה-15 המצב היה שונה. כמחצית מההרוגים נפלו בקרב כחיילים, מעשה "הגון" בהחלט גם בימינו. ולגבי שאר התושבים: ראשית היו אויבים, שנית הטורקים נהגו באותן הדרכים בדיוק, כש"פינו" את הוואלאכים מהאדמות. שליטי אירופה, המתישבים הסקסונים בטרנסילבניה והאפיפיור הריעו להצלחתו המהירה והיעילה של ולאד, והאיטלקים האימפולסיביים, אף החלו לכנות את הוואלאכים

Draguli על שמו של מנהיגם האמיץ. אם זאת יש לציין, שבניגוד למצביאים אחרים, נראה היה שמטרתו של ולאד היא להרוג כמה שיותר, ולא לבזוז או לשדוד.

הסולטן מחמד, שהיה באמצע מצור ביוון, חייב היה להגיב, ושלח את נאמנו מחמוד-פאשה בראש צבא של 18,000 איש. מחמוד השאיר כ-10,000 חיילים בטירות הנטושות, להגן על האיזור ולהקים מחדש את הביצורים, עם השאר חצה את הדנובה במתקפת בזיזה. מתקפה כזאת בהיקף כזה לא ניתן לעצור: המון פרשים מתפזרים על פני שטח רב, ובזוזים בו זמנית הרבה מקומות. הרבה יותר חכם לתקוף אותם בשום, כשהם עמוסים בסחורה גנובה ובעבדים, הרי בניגוד לדרקולה רצו להפיק כמה שיותר תועלת ממערכותיהם. כך עשה. במתקפות אלו החזיר את השלל, שחרר את האסירים, והבריא את מי שלא חיסל. כל זאת בכוחות צבאו הגרעיני בלבד, בלי לקרוא לגיוס כללי. כל אירופה וגם גוואה האיטלקית והאי רודוס שרו לדרקולה שירי הלל והוקרה. באותו הזמן ולאד, שהשתמש בעובדה, שאיש לא ידע מה עלה בגורלם של קאטאוולינוס וחאמזה-פאשה כתב מכתב אופייני נוסף למחמד על "מחמוד-פאשה, שהעז לחרוג בסמכויותיו..." זה כבר חצה כל גבול. מחמד עזב את מלחמתו ביוון ופנה, עם צבא של 90,000 (המספר הכי הגיוני מכל ההשערות) חיילים, להלחם בדרקולה באופן אישי. אליו הצטרף ראדו היפה, כעת המועמד הרשמי על כס ואלאכיה מבחינת העות'מנים. החלה מלחמה גלובלית. ולאד קרא לגיוס כללי ברחבי ממלכתו – לכל הזכרים מעל גיל 12. בנוסף החל לחפש בני ברית. רק מתיאש (מחוסר ברירה) (ושטפאן) (בצורה סודית ועקיפה) נענו לקריאה. אף מנהיג לא רצה לצאת למלחמה כוללת, והסוחרים הסקסונים הצבועים כבר הספיקו להרוס את המוניטין של ולאד בצורה נרחבת ומשמעותית, ואירופאים פשוט פחדו להתעסק איתו. בסופו של דבר על-פי ההערכות הכי הגיוניות צבאו של ולאד לא עלה על 30,000.

דרקולה החליט להשתמש בטקטיקת "האדמה החרוכה". הוא נסוג תוך השמדה מוחלטת של כל דבר, שעשוי להביא איזושהי תועלת לטורקים. הדבר היקשה מאוד על הצבא המאסיבי. פלוגות, שיצאו לצוד, ללקט מזון או לרגל, לא חזרו. העות'מנים קיוו, שכשיחצו את הדנובה, יוכלו לחיות משדידת כפרים ואלאכיים. בזמן החצייה פגשו את כל צבאו של דרקולה, שניצל את חולשת הצבא הענק של מחמד במעבר בנהר. לאחר שחצו, נתקלו להפתעתם באותה התמונה של "אדמה חרוכה". הואלאכים שרפו בגבורה את בתיהם, ועזבו את מקום הולדתם וחייהם. החל פינוי מקיף של ואלאכיה להרים. דרקולה לא ריחם על דבר.

בפני הסולטן נשארה אלטרנטיבה יחידה – לספק מזון דרך נהר הדנובה, אלטרנטיבה יקרה ומסוכנת, שכן בנקודת מפתח על הדנובה עמד המבצר הואלאכי החזק קיליה. מחמד נאלץ לעצור, ולצור על הטירה, במקום לספק מזון.

בואלאכיה נתקלו הטורקים בעשן מחניק מהשריפות המתמידות, בריק מאיים מסביב, ברעב, בצמא, ובפחד המתמיד מפני דרקולה. ההתקדמות העות'מנית הואטה. ישנה עדות המציגה את יעילות הפינוי של דרקולה, האומרת שהטורקים לא מצאו שום חיית בקר במשך שבוע ימים. ולאד פעל במגוון דרכים יצירתיות בכדי לפגוע באויב: הוא חפר מלכודות וכיסה אותם בעלים, הוא שלח את חוליו מחופשים למחנות הטורקים, כך הודבקו בסופו של דבר במגיפת הדבר – ממש לוחמה ביולוגית! הוא אף החייה את מסורת הלוחמה הפסיכולוגית העתיקה של הפחדת האויב, עד כדי שהאמין, שיריביו הם יותר מאנשים רגילים, אלא חיות פרא, ידידות לשטן. עיקר הלוחמה של ולאד בתקופה נעשתה בטקטיקת גרילה ובתנועה מתמדת. הוא בחר 7,000 מפרשיו הטובים ביותר וחילק אותם ליחידות קטנות, שפעלו בשיטת "פגע וברח". אלה השאירו את הטורקים בפחד תמידי מפני כל פניה, כל גבעה, כל עץ. בלילה הם נאלצו לחפור בורות, לסדר מרכבות בשורות ולאלתר כל מיני מחסומים אחרים בשביל להסתתר ולישון בביטחון יחסי. כל זה לקח זמן רב ואנרגיות.

חשוב לציין, שבתקופתו של דרקולה על המנהיג היה להלחם לצד אנשיו. דרקולה ללא ספק הפגין אומץ, תעוזה ומצויינות בקרב לצד אנשיו אחרת לא יכל להוביל צבא, כל שכן צבא קטן ונאמן בעל מורל גדול. הוא תכנן את הכל בעצמו ביסודיות ואף יצא למשימות ריגול גורליות בעצמו. ההיסטוריון הצבאי, ד"ר אריה נוסבאכר, אף משווה את ולאד ואת שיטותיו במערכה זו ל"כריש גדול", אם יעזור – ימות.

מחמד נכשל לכבוש בזה אחר זו את בוקורשט ואז את האי המבוצר סנגוב שליידו. למרות מצבו הצבאי, הכלכלי, הבריאותי והרוחני העגום של צבאו הוא ממשיך לקדם את כוחותיו העצומים לעבר טרגובישה. מתיאש הוניאדי עם צבאו הגדול בחר לחכות בגבול הוואלאכי להמשך ההתפתחויות. דרקולה כבר לא יכל להסתפק בתקיפות קטנות, ואז ב-17 ביוני, 1462, הוא מחליט לערוך מבצע נועז ונואש, שייזכר בהיסטוריה כמתקפתו המוצלחת ביותר – מתקפת הלילה המפורסמת. עם מיטב חייליו הנ"ל התפרץ למחנה האויב קרוב לטרגובישה בלילה במטרה להתנקש בסולטן מחמד. הם נעו קרובים זה לזה, מחופשים לטורקים, ורצחו את כל מי שניכר בדרכם. פאניקה החלה בקרב הטורקים המעומעמים, והם החלו להרוג איש את רעהו. במהלך הטבח העות'מנים איבדו כ-15,000 מאנשיהם (שוב, המספרים הכי הגיוניים), בעוד שכוחותיו של דרקולה נותרו כמעט ללא הרוגים. אמנם, המטרה עיקרית לא הושגה, יש אומרים עקב בגידתו של אחד הבויארים בולאד, יש אומרים עקב טעות במיקומו של אוהל הסולטן, או, פשוט, מכיוון שהטורקים החלו להתעורר ולהתאפס, הצלחתו של דרקולה היתה אדירה. הוואלאכים נסוגו בצורה מסודרת ומאורגנת היטב, ונעלמו אל תוך הלילה.

בטרגובישה חיכתה הפתעה נוספת. מחוץ לחומות הבירה, על שטח של כ-3 קמ"ר התפרס לו "יער" המורכב מכ-20,000 גופות, המשופדות לאורך השנים – טורקים, מתאסלמים ופושעים למיניהם, ומעליהם גבוה מכולם שני שיפודים מוזהבים עליהם יונס-ביי וחאמזה-פאשה, שנעלמו עוד בחורף, ומתחתם – צבאם. העונות המתחלפות והציפורים הדורסות עשו את שלהם. הטורקים, שכבר סבלו לא מעט במערכה הזו, הזדעזעו לראות את המראה, שנתגלה לעיניהם: ריקבון, סרחון ומוות. המסורת אומרת, שהסולטן הגה משפט פומפוזי בסגנון: "אי-אפשר לקחת ארץ מאדם, שעושה מעשים כמעשים אלו", מקורות אחרים טוענים, שמחמד האכזר, שעצמו הכיר את שיטת השיפוד היטב, ועשה בה שימושים נרחבים, הפנה את ראשו בבחילה מן המעשה של "קאזיקלי ביי" – הנסיך המשפד. זאת, ודאי, היתה העילה האחרונה בנוסף למצבו הרעוע של צבאו, ההכרה בשיטות ההפתעה של דרקולה, הידיעה על צבאו של מתיאש במערב, ועל צבאו של שטפאן במזרח (שממנו השתמע שיתוף הפעולה של פולין החזקה).

כאן נכנס הפס השחור ביותר ביחסיהם של ולאד ושטפאן, המביך את ההיסטוריונים הרומניים, מכיוון שמציג את שני גיבוריהם כאויבים. לאחר שהבריא את הטורקים מקיליה, החליט שטפאן לצור עליה בעצמו. ולאד הגיב בגדוד לוחמים, ששלח להלחם בשטפאן, אשר הובס, והחליט לוותר על המבצע. יש הרואים במעשה זה בגידה בדרקולה ובקריאתו לעזרה. אני נוטה יותר לכיוון פחות שחור-לבן. ראשית לשטפאן היתה זיקה היסטורית לקיליה. התיאוריה המועדפת עלי להסבר האירוע אומרת, ששטפאן רצה לעזור לדרקולה, ובשביל לעקוף את הפולנים הציג את מעשיו בצורה של מצור על קיליה. כשדרקולה הגיב (בצורה מאוד חד משמעית) מיהר שטפאן לפנות את המקום. כך או כך, לא טורקיה ולא הונגריה לא ראו את הדבר העין יפה, והתכוונו להתנקם בשליט המולדבי הצעיר בתורם. הסולטן ויתר על תוכניותיו, כשגילה כמה טוב מוכן שטפאן למתקפה, ומתיאש הובס בקרב באיה, 1467.

לאחר ש"חינד" את שטפאן, דרקולה תקף בפעם האחרונה את העות'מנים העוזבים, כרגיל בכוחות מצומצמים. ההיסטוריונים הטורקים מתארים קרב זה כניצחונם הגדול, שכיסה על הפסדיהם הקודמים, אבל מספיק להסתכל במספרים בשביל להבין, שלא היה להם שום ניצחון. הסולטן נפרד ממחצית מחייליו, לפחות פי 3 יותר מההרוגים אצל דרקולה. ולאד ניצח ניצחון

מרשים. מחמד חזר לאדריאנופול בלילה, כדי למנוע מעצמו את הבושה. למרות החגיגות הכלליות עליהם הוכרו בשובו, כולם ידעו שספג תבוסה.

אז נגמרה הצלחתו של דרקולה. ראדו היפה לא התכוון לוותר כל-כך מהר על התפקיד עליו חלם שנים לטובת אחיו השנוא. מחמד השאיר את אותו בואלאכיה עם חיל הפרשים שלו, שהחלו אט-אט לדחוק את דרקולה לצפון, תוך כדי ניהול מוצלח של תעמולה פרו-טורקית רחבה, אפילו בתוך הצבא של דרקולה עצמו. שיטת ההפחדה בגדה בדרקולה, שכן רוב הבויארים היו נאמנים מתוך פחד. בנוסף יש אומרים, שראדו לקח את משפחותיהם לבני ארובה. בעקבותיהם החלו לעקור הנאמנים להם, וכך הלאה בתגובת שרשרת. קבוצת הלחץ הסקסונית, ודאי, תרמה את חלקה בכל דרך אפשרית. בנוסף שיטת "האדמה החרוכה", אשר עובדת אך ורק בתנאים של נאמנות ואהבה מלאה כלפי השליט, הכשילה את ולאד בטווח הרחוק. כולם היו מוכנים לתמוך בדרקולה, ולשרוף את אדמותיהם, כדי לא להפוך לעבדים טורקיים, אך המצב השתנה כאשר הפרספקטיבה הפכה ל"ארץ אוטונומית תחת ראדו". מתיאש המשיך להסס, אף על פי שהיה לרשותו צבא מוכן, ודרקולה לא יכל לעשות הרבה בנידון. כך ניצחונו המהולל הפך להפסד, הרבה באשמתו של מתיאש. ולאד פנה לטרנסילבניה שם קבע להיפגש עם מתיאש למשא ומתן בעיר הסקסונית בראשוב. זמן מה שהה, כנראה, בטירת פויינארי תחת המצור של אחיו.

המסורת מספרת על בריחתו מהמבצר בחשכת הלילה עם קומץ אנשים. מתיאש, אליו הגיע בסופו של דבר, אסר אותו לפתע לאחר כשבוע של משא ומתן.

דרקולה בשבי הונגרי, 1462-1474 מתיאש בגד באדם, אותו הכיר, כנראה, מימי ילדותו המוקדמת, עוד כשולאד נכח בצבאו של אביו, באדם שעזר לו להתבסס על מושבו, אדם אותו כינה "ידיד אהוב ונאמן", גיבור העולם הנוצרי.

נער צעיר, מבוהל וחסר בטחון, לעומת מתחריו, המנוסים והמבוססים, היה מיותר על כס המלכות ההונגרי. במצבו פחד לצאת למלחמה בטורקיה, להסתכן במלחמה בשתי חזיתות, לסכן את מקומו ולבזבז משאבים יקרים. ההפך, העדיף "לתחמן" את האפיפיור, ולנצל את הכסף, ששלח לו ללוחמה בטורקים, למטרות שלו. כשהגיעה העת להסביר את הכשלון במערכה האנטי-עות'מינית, הכשלון אליו הפכה ההצלחה של דרקולה באשמתו של מתיאש, החליט להפיל את כל האשמה על המנצח הגדול וגיבור המערכה עצמו. כששליטי אירופה הביעו פליאה והתקוממות בעניין הפרשה, הונאידי הציג לסנאט של ונציה ולמועצת האפיפיור (אשר מאוד התעניינו באירוע) שלושה מכתבים מפוברקים, אותם דרקולה לכאורה כתב לסולטן מחמד, בהם מבקש סליחה (על הניצחון), מבטיח את כל טרנסילבניה (כאילו, שהיתה אי-פעם שלו) ומבקש לכרות ברית בכדי להפיל את הונגריה.

מתיאש חבר לתככים הסקסונים, נוטרי הטינה השפלים, שדאגו להוריד את דרקולה מהשלטון בכל האמצעים. הם – אלו שהמציאו את ה"רעיונות". חוץ מהעובדה, שהמכתבים נטולים כל הגיון בריא, ומציגים הצעות אבסורדיות לחלוטין מכל זווית אפשרית, ישנם גם הוכחות ברורות לפברוק העלילות: א. המכתבים כתובים בסגנון לא אופייני לזה של דרקולה, ב. על אף מכתב לא עומדת חתימתו, מכיוון שמדובר ב"עותקים" ל"מקור" ש"אבד".

התעמולה נגד דרקולה נכנסה לרמה אחרת. מכיוון ששליטי אירופה לא מיהרו להאמין לפברוקים הגסים, מתיאש החל להפיץ מעשיות המכפישות את דרקולה בעצמו – באופן אישי ופעיל. הוא הפחיד שגרירים ומבקרים זרים שונים ב"ציזבטים" על "סאדיסט מפלצתי", היושב אצלו במאסר, ודאג להפיצם כמיטב יכולתו. ניתן לראות שהוא עצמו לא האמין לרגע לעלילות, שכן "הטיפול" בפושע נתעב שכזה אמור היה להיות מהיר והחלטי.

על התקופה הזו בחייו של דרקולה כמעט ואין מידע מתועד ומדויק. מספרים סיפורים פנטסטיים ונפלאים על ישיבתו בצינוקות אפלים, התאהבותו בבת-דודתו של מתיאש, ביקורים דרך מסדרונות סודיים, שינוי דתו מאורתודוקסיה לקתוליצזם, נישואים ועוד, ועוד. ראשית, הישיבה בצינוק, לא סבירה כלל, ולאד היה בן אצולה ו(אחרי הכל גם) גיבור מלחמה. בשנה הראשונה הוחזק בטירה בעיר פשט, שם, אולי, התנאים היו קשים מן הרגיל, אך עדיין ראויים למעמדו. אז הועבר לטירת וישגראד, המפוארת שבטירות הונגריה, שם קיבל תנאים של בן מלוכה, את כל מבוקשו, פרט לחופש. בהמשך הועבר למאסר בית בבית פרטי בעיר פשט. אחר-כך תחת לחץ השליטים האירופאים הפך ל"אסיר כבוד" בחצר המלך, ואף ליווה אותו למספר מסעות בחו"ל. ייתכן שמתיאש השתמש בולאד בתור גורם "מבדר" במסעותיו ומסיבותיו, להציג את "הידוע לשמצה" לאורחיו ולמארחיו. כך או כך דרקולה לא ניסה להכחיש את השמועות עליו יותר מדי. כנראה, הרגיש שזה מתחת לכבודו או לא הבין את גודל הנזק, או שההפך חשב שה"פרסום" יבוא לטובתו ולטובת מטרותיו. הוא סבל את הכל כפאטאליסט אמיתי, אליו הפך להיות עוד בשבי הטורקי.

רוב ההיסטוריונים אכן מסכימים, שאת אישתו השניה, בת-דודתו של מתיאש, הכיר סמוך מאוד לכניסתו למאסר. עבור ולאד היו אלה, כנראה, נישואים פוליטיים, שאיפשרו לו להתקרב למתיאש קרבת דם, ולשפר את מעמדו חסר היציבות. עבודה, נהוג לחשוב, אהבה אמיתית, "התאהבות" בגיבור נאה וקודר מארץ זרה, את שמו בן-דודה המלך הצעיר מכפיש בכזו אינטנסיביות. ייתכן גם, שנישואים אלו "קידמו" את דרקולה לוישגראד, אך יש גם טוענים (טענות הגיוניות וסבירות בהחלט), שהיו נישואים הרבה לפני כן. כך או כך לא היה שום צורך במעברים סודיים, דרקולה חי בנוחיות עם אישתו, אשר הולידה לו שני ילדים. בהמשך הועבר לבית פרטי בעיר פשט.

המעבר מאורתודוקסיה לקתוליצזם למען קיום החתונה הוא, למעשה, הרבה פחות סביר מכפי שאפשר לחשוב ברגע הראשון. ניתן להניח בקלות שולאד לא היה קנאי דתי, ותימרן בין דת לדת לנוחיותו, אך ואלאכיה היתה מדינה אורתודוקסית, ואם מתיאש היה מכריח את ולאד לעבור לכנסייה הקתולית, היה מאבד מועמד לשלטון ו"קלף מיקוח" חשוב באיזור.

שובו לשלטון של דרקולה, מותו, 1475-1476 בינתיים המצב בחזית האנטי-טורקית השתנה שוב. האימפריה העות'מנית שבה לצבור כוח, והחלה לאיים ישירות על הונגריה. שטפאן חיזק את מעמדו ואת מעמדה של מולדביה בתור הכוח המרכזי במלחמה בעות'מנים. לאחר ניצחונו המהולל בעיר ואסלוי בינואר 1475 דרש ממתיאש (אותו הביס 8 שנים קודם לכן) לשחרר את בן-דודו ולצרף אותו למאבק. מתיאש לא רצה לבזבז את היתרון, ששטפאן העניק לו, שחרר את דרקולה, ושלח אותו לפקד על קמפיין בסרביה, על אף שהוא עצמו נוכח במערכה. המערכה הצליחה, ומתיאש השאיר את ולאד בסרביה עם סטפאן V באתורי, מצביא, שיהפוך להיות לנסיך טרנסילבניה. אני מתאר לעצמי, שולאד וסטפאן נהיו חברים טובים, על בסיס המשותף ביניהם. בני אותו גיל כמעט, מצביאים מוכשרים, חסרי מעצורים ואכזריים, הכפופים למלך צעיר מהם בהרבה. בעתיד, כשבאתורי יהיה למנהיג של טרנסילבניה, יתפרסם גם הוא ב"אכזריותו" כלפי התושבים המקומיים. ביחד הנהיגו צבא, והביאו ניצחונות לנוצרים. דרקולה נלחם בסרביה עד אביב 1476. שטפאן החל לדרוש ממתיאש, שיתמוך בולאד במאבק לחזור להיות הוויוד של ואלאכיה. הנימוק הרשמי היה, שולאד מטיל אימה על הטורקים, ועל כן יהיה יעיל במיוחד בלחימה נגדם. יותר ויותר קולות הביעו הסכמה עם שטפאן. מתיאש החליט לנהל מדיניות כפולה, שעל פיה גם לולאד וגם ליריבו, השליט הנוכחי, באסאראב לאיוטה מבית דנשטי, יש זכויות שוות על כס ואלאכיה.

בקיץ 1476 מערכה טורקית בפיקוד הסולטן עצמו החלה נגד מולדביה. מתיאש נהג באותה צורה, בה נהג בזמנו עם דרקולה: שלח צבא, הפעם בהנהגתם של ולאד ובאתורי לגבול, אך לא מיהר להרשות להם לתקוף. הוא העסיק את דרקולה בחיזוק גבולות היער של הונגריה – משימה לא מועילה במיוחד, שנועדה רק להעסיק את ולאד, ולמנוע ממנו עצמאות. לולאד לא היתה כל ברירה, אלא לצוות. שטפאן נלחם לבד והצליח לנצח לאחר תבוסה קלה, הרבה בזכות מעשיו של דרקולה בדרום ואלאכיה בתקופת שלטונו השני. מקור אוסטרי אחד טוען, שההיסטוריה חזרה על עצמה: ולאד כן עזר לשטפאן, הביס שש פלוגות טורקיות, אך לא יכל לעשות זאת באופן גלוי, לאור מחויבותו כלפי הונגריה, וברגע הכי גורלי נאלץ, שלא לתמוך בשטפאן – ממש כפי שקרה בשנת 1462 עם שטפאן ומחויבותו לפולין. לעומת זאת, סביר להניח, שהמאורעות חיזקו את ידידותם של דרקולה עם סטפאן באתורי – שני לוחמים נועזים, שנאלצים כעת לשבת בחיבוק ידיים באשמתו של מלכם הצעיר. באתורי תמך בולאד, ואני מאמין, ששמרו אמונים זה לזה יותר ממה ששמרו למתיאש, והתמיכה באה קודם כל מהסיבות הנ"ל, ולא בגלל הפקודה ההונגרית. לאור הניצחון המולדבי החליט מתיאש להעניק לדרקולה "אור ירוק" להשתלט על ואלאכיה בשלישית. ב-26.11.1476 בעזרתם האישית והפעילה של שטפאן וסטפאן הודח באסאראב לאיוטה ודרקולה עלה לשלטון. אך המצב נשאר מעורער: לולאד לא היה רוב בקרב הבויארים, והטורקים, איתם נמשכה המלחמה, תמכו בלאיוטה. שטפאן לא יכל להישאר זמן רב בואלאכיה מפאת המצב בארצו. הוא השאיר לחברו ובן-דודו גדוד של 200 ממיטב לוחמיו להיות לו לשומרי ראש, ופנה למולדביה. מתיאש בתורו קרא לבאתורי לסגת מסיבות מעורפלות ובהחלט לא דחופות כמו אלה של שטפאן.

במשך קצת יותר מחודש דרקולה הדחיק את העות'מנים בהדרגה, עד שלבסוף נפל בקרב בסוף דצמבר 1476. ההיסטוריונים והמסורת מביאים נימוקים רבים ושונים לסיבות המאורע ממזימה מכוונת ועד לתאונה גורלית, אך מסכימים על דבר אחד: ידו של הצבא הוואלאכי בן ה-4,000 איש היתה על העליונה, ומותו של מנהיגם הוא זה שגרם לתבוסתם המלאה. הגרסא הכי סבירה והגיונית אומרת שהיתה זאת מזימתם של הבויארים הפרו-טורקיים, תומכיו של באסאראב לאיוטה. הבויארים היו אויביו של דרקולה משכבר הימים ומזימות נגדו בקרבם לא היו דבר חדש. ביצוע הבגידה בזמן קרב (או קרוב למועד הקרב בכיוון זה או אחר) הוא דבר מאוד חכם, שכן כשלא נלחם היה מוגן היטב על-ידיהם של שומרי הראש המולדבים, בעוד שבזמן הלחימה שלח אותם למשימות קרביות. מקור אחד מתאר בפרטים כיצד הוקף במספר רב של חיילים ואלאכיים, ואיך הצליח להרוג חמישה בוגדים לפני שהומת ב"חניתות רבות". הרוב מסכימים גם שראשו נכרת ונשלח לסולטן (בדבש – כבחומר משמר), אשר הציג אותו על שיפוד בכיכר העיר, להראות שה"קאזיקלי" הנורא שופד בעצמו.

סוף דבר גופתו (ובהמשך כנראה גם ראשו) של ולאד ה-III-דרקולה נשלחה (כנראה) למנזר סנגוב, שעל אי קטן בקרבת בוקורשט, לאור התמיכה הכספית שלו במנזר זה ובמוסדות דתיים בכלל. עם השנים והתחזקות התעמולות הגרמנים דאגו למחוק כל זכר לפועלו הדתי של ולאד, איקוונות המציגות אותו כתורם וכאיש אלוהים הושמדו, ומקום קבורתו חולל. כשארכיאלוגים פתחו את הקבר הם מצאו שם רק עצמות של חיות (מה שתרם מאוד למיתוס הערפד). שרידים של אדם, שלפי הביגוד והתכשיטים יכל להיות ולאד "המשפד" נמצאו בריחוק מסויים מן המנזר.

■ ראדו היפה מת שנה לפני אחיו הגדול מסיפיליס.

■ לולאד דרקולה היו 3 ילדים לפחות. אחד מהם מיחניה, שנולד בחטא, שלט בוואלאכיה שנתיים בלבד מ-1508 עד 1509, אז נרצח. על אף ששלט זמן כה מוגבל, הצליח להיכנס להיסטוריה תחת השם "מיחניה הרע", כיאה לבנו של דרקולה.

■ ולאד הנזיר, אחיו הפאסיבי של דרקולה, לא נקרא "נזיר" ללא סיבה. הוא באמת התנזר, ולא השתתף ב"מירוץ" לשלטון עד למותם של שלושת אחיו. הוא "חזר לעולם", ועלה לשלטון ב-1481. לאחר הפסד מינורי עלה שוב ב-1482 ושלט עד 1495. תקופת שלטון ארוכה יחסית זו, מוסברת על-ידי התמיכה של בן-דודו, שטפאן. ב-1495 מת, ככל הנראה, מסיבות טבעיות.

■ שטפאן ה-III ממולדביה מלך 47 שנים (1504-1457 עד מותו) (!), נכנס להיסטוריה תחת השם "שטפאן הגדול", ואף עבר קנוניזציה בנצרות האורתודוקסית והפך ל"קדוש" (אל עף שלא היסס להשתמש בשיטות של תקופתו). הוא אחד הגיבורים הגדולים בהיסטוריה של רומניה ומולדובה, הצליח להשיג עצמאות ועוצמה לארצו מטורקיה, מהונגריה ומפולין. ניצח ב-34 מתוך 36 הקרבות שלו. נצחונו בעיר ואסלוי נחשב לאחד הניצחונות הגדולים והמשמעותיים ביותר של העם הרומני בטורקים. הוא לקח לאישה את בתו של ראדו היפה.

■ מתיאש הוניאדי" קורווינוס" מלך בהונגריה 32 שנים (1490-1443 עד מותו) ועומד בין גדולי מלכי הונגריה. הוא זכור כמלך צודק, מנצח הטורקים ומחדש התרבות בארצו – מביא העת החדשה להונגריה, בדומה לשטפאן במולדביה.

■ סטפאן ה-V-באתורי שלט בטרנסילבניה מ-1479 עד 1493. לאחר מותו של מתיאש חבר ליורשו החוקי ולאדיסלאב ה-II-וביחד הביסו את בנו הבלתי חוקי של מתיאש. ב-1493 הודח על-ידי המלך החדש מכסאו בעקבות אכזריותו כלפי קבוצות אתניות מסוימות בטרנסילבניה, ומת זמן קצר לאחר מכן.

■ בעקבות מותו של ולאד ה-III-דרקולה ואלאכיה נפלה תחת השפעה טורקית לתקופה של כ-100 שנה (!). כעת אפשר היה לזרוק את האשמה על המת, ופירסום העלילות המפלצתיות החל בכוח מחודש. עם המצאת מכונת הדפוס הפירסום הרע הועצם, והאנקדוטות הפכו ל"רבי מכר" של ממש מאין ספרי אימה, שחזרו לדפוס במשך יותר ממאה שנים לאחר מותו של ולאד, כעת למטרות בידור יותר מאשר לתעמולה.

ביבליוגרפיה

* מבוסס על עבודתו של **לב ז'באיב** תלמיד מצטיין, בהנחיית **אלי אשד** © כל הזכויות שמורות, עבודת המחקר הייתה מועמדת לציון לשבח מאת נשיא המדינה **מר שמעון פרס**